

١١٨٢١٩

دانشگاه شهرکرد

دانشکده علوم

گروه شیمی

پایان نامه تحصیلی برای دریافت درجه کارشناسی ارشد شیمی فیزیک

پیش بینی ضریب توزیع و کمیت های ترمودینامیکی انحلال در سیستم گاز-آپولین

استیدرانها:

دکتر مهدی موسوی

دکتر اسدالله ناصح زاده

مؤلف:

مریم زارع بنی اسدی

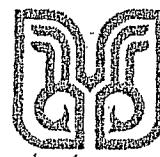
۱۴۸۸/۲/۱۶

اسفند ماه ۱۳۸۷

اعضا اطلاعات مرک مسی زیر
اعضا مرک

(ب)

۱۱۰۲۱۶

دانشگاه شهید بهشتی کرمان

این پایان نامه به عنوان یکی از شرایط احراز درجه کارشناسی ارشد به

پنجمین

دانشکده علوم

دانشگاه شهید باهنر کرمان

تسلیم شده است و هیچ گونه مدرکی به عنوان فراغت از تحصیل دوره مزبور شناخته نمی شود.

دانشجو: مریم زارع

اساتید راهنمای: دکتر مهدی موسوی، دکتر اسد ا... ناصح زاده

استاد مشاور پروژه:

داور۱: دکتر مریم دهستانی

داور۲: دکتر سید محمد علی حسینی

نماینده تحصیلات تکمیلی دانشکده: دکتر مهرجی خسروان

حق چاپ محفوظ و متعلق به دانشگاه است

تقدیم به

پدر و مادر عزیز و همسر بزرگوارم

و

روان پاک مهندس افضلی پور

بنیان گذار دانشگاه شهید باهنر کرمان

تشکر و قدردانی

خداوند منان را شکر گزارم که به من توفیق داد تا بتوانم در خدمت استادی چون دکتر ناصح زاده و دکتر موسوی گامی در جهت فراگیری علم بردارم لذا لازم می داشم که مراتب سپاس خود را از استاد بزرگوارم آقای دکتر ناصح زاده و آقای دکتر موسوی که در به انجام رساندن این کار دلسوزانه مرا راهنمایی و پاری نموده اند ابراز دارم.

همچنین از خانم جمالیزاده به خاطر راهنمایی های ارزنده شان صمیمانه تشکر می نمایم. علاوه بر این از استاد محترم سرکار خانم دکتر دهستانی و جناب آقای دکتر حسینی که رحمت داوری و تصحیح پایان نامه را بر خود هموار نمودند کمال تشکر و امتنان را دارم.

چکیده

در این کار با استفاده از پارامتر حلایت هیدربراند یک مدل ترمودینامیکی نظری برای پیش‌بینی ضریب توزیع گاز- آپولین ($\log L^{87}$) ارائه شده است. با استفاده از این مدل مقادیر $\log L^{87}$ برای ۳۲۸ ترکیب مختلف در قالب ۱۳ گروه از ترکیبات همولگ پیش‌بینی شده است. در این کار نشان داده شده است که با استفاده از این مدل می‌توان مقادیر $\log L^{87}$ را برای ترکیباتی که دارای دمای جوش بالا (ترکیبات غیر فرار) بوده و اندازه گیری مقادیر $\log L^{87}$ آنها به طریق تجربی میسر نیست پیش‌بینی نمود.

علاوه بر این مقادیر تغییرات انرژی آزاد اتحال (مایع-گاز)، انرژی آزاد اضافی و آنتالپی و آنتروپی‌های مربوط به این ترکیبات نیز با استفاده از این مدل برای حل شونده‌های بالا پیش‌بینی شده است.

داده‌های آماری نشان می‌دهند که مقادیر پیش‌بینی شده از توافق خوبی با مقادیر تجربی برخوردارند و ضرایب همبستگی بین این دو برابر با ۰/۹۹۹ است. همچنین مقادیر ۵ ثابت که به ثابت‌های ویژه حل و حل شونده معروفند محاسبه شده‌اند. با بکارگیری آنها در مدل می‌توان مقادیر $\log L^{87}$ و مقادیر کمیت‌های ترمودینامیکی اتحال مربوط به حل شونده مورد نظر را پیش‌بینی نمود به شرط اینکه حل شونده مربوط به یکی از سری‌های همولگ بکار رفته در این کار باشد.

فهرست مطالب

عنوان		صفحة
فصل اول پیش بینی ضریب توزیع - مدلها		۱
۱-۱ ضریب توزیع		۲
۲-۱ مدلهای ارائه شده برای محاسبه ضریب توزیع		۲
۱-۲-۱ روش‌های جانشینی		۳
۲-۲-۱ روش قطعات		۶
۳-۲-۱ روابط کمی فعالیت ساختمانی QSAR		۷
۴-۲-۱ مدل هاولک		۱۲
۵-۲-۱ LSER مدل		۱۳
۶-۲-۱ مدل یونیفک		۱۹
۷-۲-۱ ترمودینامیک آماری		۲۲
۸-۲-۱ تئوری ذرات همسان		۲۳
۹-۲-۱ پارامتر حلایق		۲۴

فصل دوم پیش‌بینی ضریب توزیع مابین فاز گاز - آپولین (L^{87}) و

۲۶

محاسبه کمیتهای ترمودینامیکی انحلال

۲۷

۱-۲ ضریب توزیع مابین فاز گاز - آپولین (L^{87})

۳۰

۲-۲ پیش‌بینی L^{87}

۳۷

۳-۲ پیش‌بینی کمیتهای ترمودینامیکی انحلال مربوطه

۳۷

۱-۳-۲ تعیین انرژی آزاد انحلال

۴۱

۲-۳-۲ تعیین آنتالپی انحلال و آنتالپی اضافی

۴۲

۳-۳-۲ محاسبه آنتروپی انحلال

۴۳

فصل سوم نتایج و بحث

۶۵

۱-۳ بحث

۷۲

۲-۳ نتیجه‌گیری

۷۳

مراجع

فصل اول

پیش بینی ضریب توزیع - مدلها

۱-۱ ضریب توزیع (Partition coefficient)

اگر حل شونده i بین دو فاز در حال تعادل A و B توزیع شود، ضریب توزیع عبارتست از نسبت غلظت حل شونده در فاز B به غلظت آن در فاز A.

$$i_{(A)} \leftrightarrow i_{(B)}$$

$$p = \frac{[i]_B}{[i]_A} \quad (1-1)$$

در این معادله B [i] و A [i] به ترتیب غلظت حل شونده i در فاز B و A هستند [۲ و ۱].

ضریب توزیع یکی از موضوعات مهم در مطالعات نظری و تجربی در طی سالها بوده است [۳-۸]. ضریب توزیع یک پارامتر کلیدی برای تعیین فعالیت های زیستی، دارویی، سم شناسی و محیطی می باشد [۰ و ۹ و ۲] و همچنین ضریب توزیع در شیمی تجزیه برای جداسازی به روش کروماتوگرافی، طراحی و ارزیابی سیستم های استخراج حلal از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است [۲].

۱-۲ مدل‌های ارائه شده برای محاسبه ضریب توزیع

تاکنون مدل‌های زیادی برای محاسبه ضریب توزیع حل شونده‌های آلی ارائه شده است که در این فصل به خلاصه‌ای از این مدل‌ها اشاره می‌شود.

۱-۲-۱ روش‌های جانشینی^۱ [۳]

اولین مدل محاسباتی ضریب توزیع در سال ۱۹۶۴ توسط فوجیتا^۲، ایواسا^۳ و هانچ^۴ ارائه شد. در این مدل یک مولکول آبی را به عنوان مولکول مادر انتخاب و ضریب توزیع آن را در سیستم مورد نظر اندازه می‌گیرند، بعد به جای یکی از هیدروژنهای این مولکول، یک اتم و یا یک گروه از اتمها مثل C ، OOH ، OH ، CH_3 ، Br ، Cl اندازه می‌گیرند. با مقایسه ضریب توزیع‌های اندازه‌گیری شده و اختلاف آنها، سهم گروه و یا اتم استخلاف شده در ضریب توزیع را محاسبه می‌کنند. این سهم را با علامت π نشان می‌دهند. سهم هر اتم یا هر گروه از اتمها در لگاریتم ضریب توزیع با $\log \pi$ معرفی می‌گردد. به عنوان مثال سهم بنزن و گروههای متیل و نیترو در مشتقات آن به ترتیب $2/13$ ، $0/56$ ، $0/28$ - تعیین شده است که از مجموع آنها می‌توان ضریب توزیع مولکولی مانند نیتروتولوئن را محاسبه نمود.

$$\log P_{N_{O_2}-(C_6H_4)-CH_3} = \log P_{C_6H_6} + \pi_{N_{O_2}} + \pi_{CH_3} \quad (2-1)$$

$$= 2/13 - 0/28 + 0/56 = 2/41$$

از مقایسه این مقدار محاسبه شده با مقدار اندازه‌گیری شده $2/45$ این نتیجه بدست می‌آید که خطای بسیار کمی در محاسبه وجود دارد. فوجیتا و همکارانش فقط جانشینی

Substitution method^۱

Fujita^۲

Iwasa^۳

Hansch^۴

روی حلقه‌های آروماتیک را مطالعه نمودند. گروه‌های استخلافی هم فقط شامل گروه‌های می‌شدند که دارای هیدروژن و کربن بودند. محققین بعدی سعی کردند که از گروه‌های قطبی مثل هیدروکسیل یا آمین استفاده کنند که نتایج بدست آمده همراه با خطا بود. فوجیتا و همکارانش نیز به این نکته اشاره کردند که برای جانشینی گروه‌های قطبی روی هیدروکربن‌های آروماتیک و محاسبه ضریب توزیع ترکیب مورد نظر به یک جمله تصحیح‌کننده نیاز است. علاوه بر این، مقدار π برای استخلاف هایی که دارای پتانسیل تشکیل پیوند هیدروژنی می‌باشد نیز متفاوت خواهد بود، همچنین اگر حلقه‌ای که استخلاف پیوند روی آن انجام می‌شود دارای گروه‌هایی باشد که کشنده یا دهنده الکترون باشند مقدار π برای گروه استخلاف شونده نیز متفاوت خواهد بود. مقدار π برای گروه استخلاف شونده روی حلقه‌هایی که دارای گروه الکترون کشنده باشند، بیشتر خواهد بود. مثلاً مقدار π برای گروه استخلاف شونده آمینو زمانی که بر روی نیتروبنزن بشیند تا زمانی که بر روی بنزن بشیند متفاوت است. فوجیتا و همکارانش بر مبنای اثرات الکترونی (سیستم‌هایی که کمبود الکترون داشتند و یا سیستم‌هایی که از نظر بار الکترونی غنی بودند) هشت مقدار متفاوت برای سهم استخلاف شونده (π) در ترکیبات آروماتیک پیشنهاد نمودند. این بدين معنی است که مقدار π بر حسب نوع گروه‌های متصل به حلقه بنزنی متفاوت است. نتیجه اینکه در محاسبه ضریب توزیع مولکول مورد نظر بایستی از مقادیر π متناسب با آن سیستم استفاده شود. در مثال زیر

$\log P$ مربوط به مولکول ۳-آمینوپریدین) به دو روش محاسبه شده است. در روش اول $\log P_{\text{pyridine}}$ مربوط به مولکول پریدین) را

با $\pi_{\text{NH}_2/\text{PhH}}$ مربوط به استخلاف NH_2 در حلقه بنزن) جمع کرده‌اند و نتیجه حاصل با مقدار انداز مگیری شده (۰/۱۱) متفاوت است.

$$\log P \text{ 3-aminopyridine} = \log P \text{ pyridine} + \pi_{\text{NH}_2/\text{PhH}} \quad (3-1)$$

$$= ۰/۶۵ - ۱/۲۳ = ۰/۵۸$$

چنانکه می‌دانیم پیریدین ترکیبی مانند بنزن است که یک اتم نیتروژن (یک اتم الکترون کشنده است) جاشین یکی از کربن‌های بنزن شده است و در نتیجه حلقه پیریدینی نسبت به حلقه بنزنی کمبود بار الکترونی دارد و این موضوع باعث می‌شود که سهم π مربوط به استخلاف‌ها روی مولکول مادر پیریدین نسبت به مولکول مادر بنزنی متفاوت گردد. برای تصحیح این موضوع باید از مقدار π ی برای استخلاف NH_2 استفاده کنیم که مولکول مادر آن مانند پیریدین کمبود بار الکترونی داشته باشد. در روش زیر از مقدار π مربوط به NH_2 متصل به نیتروبنزن استفاده شده است. در مولکول نیتروبنزن وجود گروه الکترون کشنده نیترو روی حلقه بنزنی باعث کاهش بار الکترونی روی حلقه بنزنی می‌شود. در نتیجه مولکول مادر که نیتروبنزن است نقریباً خاصیتی مثل پیریدین دارد. همانطور که می‌بینید مقدار $\log P_{\text{3-aminopyridine}}$ با قرار دادن این مقدار π جدید (۰/۱۱) بسیار بهبود یافته و به مقدار تجربی (۰/۱۰) نزدیک شده است.

$$\log P_{\text{pyridine}} = ۰/۶۵ + ۰/۴۸ = ۰/۱۷ \quad (4-1)$$

۱-۲-۲ روش قطعات^۱ [۳].

رکر^۲ و همکارانش در سال ۱۹۷۷ روش قطعات را برای محاسبه $\log P$ در سیستم آب - اکتanol پیشنهاد دادند. آنها بیشترین داده‌های مربوط به ضریب توزیع ($\log P$) را جمع‌آوری نموده و سپس با استفاده از روش‌های آماری و متوسط‌گیری سهم قطعات ساده‌ای را از قبیل C, CH_۲, CH_۳, OH, NH_۲ و ... را مشخص کردند. باید توجه داشت که با استفاده از این روش نمیتوان سهم اتم‌های تشکیل‌دهنده قطعات را با دقت معین نمود، اما با وجود این سهم اتم‌هایی از قبیل کربن و هیدروژن را به ترتیب ۰/۱۵ و ۰/۱۷۵ تعیین نموده‌اند. رکر و همکارانش نیز به این نتیجه رسیدند که سهم استخلاف‌های قطبی در $\log P$ به نوع کربنی که استخلاف روی آن انجام می‌گیرد و اینکه چه نوع حلقه‌ای باشد بستگی دارد. همچنین در ترکیباتی که دوگروه قطبی وجود دارد، دانستن این نکته که گروه‌ها توسط چند اتم کربن از یکدیگر فاصله دارند لازم است. توجه شود که اساس هر دو روش قطعات و روش هانچ و فوجیتا که هر استخلافی در توزیع سهمی دارد، یکسان بوده و این سهم به گروه‌های مجاور آن نیز بستگی دارد. با توجه به این نکات رکر معادله خود را اینگونه معرفی نمود :

$$\log P = \sum a_n F_n + \sum b_m F_m \quad (5-1)$$

به این ترتیب میتوان مقدار $P = \log(F_n/F_m)$ را از مجموع سهم هر یک از انواع گروه ها (F_n) در تعداد آن ها بعلاوه سهم مجموع عوامل بر همکنش های قطعات (F_m) در تعداد آن ها (b_m) پیش‌بینی کرد.

۱-۲-۳- روابط کمی فعالیت ساختمانی QSAR^۱

یکی از روش‌های معمول برای محاسبه ضریب توزیع استفاده از روش QSAR^۲ است [۱۱]. بر مبنای این روش با تعریف تعدادی توصیف گر^۳، مقادیر $P = \log(F_n/F_m)$ اندازه‌گیری شده را با رگرسیون^۴ به توصیف گرهای مورد نظر ارتباط می‌دهند و سهم هر یک از جملات را در ضریب توزیع محاسبه می‌کنند و سپس معادله بدست آمده را برای پیش‌بینی ضریب توزیع مولکولهای مشابه بکار می‌برند.

از جمله برنامه‌های نرم‌افزاری و روش‌هایی که برای انجام این محاسبات بکار می‌رود میتوان شبکه عصبی^۵ [۱۲] و روش‌های مونت‌کارلو^۶ [۳] و محاسبات کوانتمی^۷ [۱۱] را نام برد. به طور کلی دو نوع توصیف‌گر در این رابطه تعریف شده است.

۱- توصیف‌گرهایی که بر مبنای نوع اتم‌ها و نحوه قرار گرفتن آنها (آرایش ساختاری) در ساختار مولکول‌های حل‌شونده تعریف شده‌اند و در برگیرنده سهم اتمی^۸ در ضریب توزیع می‌باشند.

Quantitative Structure Activity Relationships	^۱
describtor	^۲
regression	^۳
Neural network	^۴
Monte Carlo	^۵
ab intio	^۶

روش سهم اتمی بر مبنای تعیین تعدادی توصیفگر است که حالات مختلف مربوط به شیوه قرار گرفتن اتم‌ها در کنار یکدیگر را شامل می‌شود و برای هر اتم سهمی منظور می‌شود. با استفاده از روش‌های رگرسیون^۲، سهم توصیف گرها در لگاریتم ضریب توزیع تعیین می‌شود. با توجه به رابطه بدست آمده میتوان ضریب توزیع مولکول‌های مشابه را پیش‌بینی نمود.

اولین روش محاسباتی بر مبنای سهم اتمی توسط بروتو^۳ و همکارانش در سال ۱۹۸۴ معرفی گردید. آنها تعداد ۱۸۶۸ داده (ضریب توزیع) را از بین حدود ۶۰۰۰ داده تجربی انتخاب کردند. این تعداد داده کلیه ویژگی‌های ساختمانی مربوط به مولکول‌های حل‌شونده را شامل می‌شد. تنها محدودیتی که در انتخاب داده‌ها وجود داشت عدم وجود پیوند هیدروژنی در میان پیوندهای مورد بررسی بود. اگر چه این موضوع خیلی از مشکلات محاسباتی را حل کرد اما متأسفانه شامل طیف وسیعی از حل‌شونده‌های بیولوژیکی نمی‌شد.

علاوه بر این بروتو و همکارانش با استفاده از روش مونت کارلو و روش‌های ریگرسیون و تعریف ۲۲۲ توصیفگر اتمی مدلی را برای پیش‌بینی ضریب توزیع ارائه دادند. آنها ادعا کردند که دقت روش آن‌ها حدود ۴٪ در مقیاس لگاریتم است. شایان ذکر است که این روش، اطلاعاتی را نیز در مورد بر همکنش‌های حلال و حل‌شونده (نیروهای مؤثر در انحلال) بدست می‌دهد. عنوان مثال این نتیجه حاصل شد که کربنی با پیوند ساده

---

atomic contribution^۱

regression^۲

Broto^۳

نسبت به کربنی با پیوند دوگانه، چربی دوست تر است و اینکه کربن اتیلنی ($C > C$) واقعاً آبدوست است. نکته جالب دیگری که در این روش وجود دارد این است که حتی قدرت گیرندگی پیوند هیدروژنی را میتوان به الکترون های π پیوند دوگانه نسبت داد. با انتخاب این نوع توصیفگرها تعدادی از برهم کنش های قوی در سیستم های مزدوج را پیش‌بینی کرده‌اند. گوس^۱ و کرپر^۲ نیز مدل مشابهی را برای سهم اتمی با ۱۱۰ توصیفگر ارائه دادند و عقیده داشتند که روش آن‌ها انحراف استانداردی در حدود ۴٪ در مقیاس لگاریتم برای هیدروکربن‌ها دارد. آنها در تعیین توصیفگرها خاصیت آبدوستی بیشتری برای اتم‌های هیدروژن نسبت به اتم‌های کربن قائل شدند. ویسوانادهان^۳ و همکارانش روش سهم اتمی گوس و کرپر را توسعه دادند. آنها با تعریف ۴ نوع کربن که موقعیت‌های اکسیداسیون و احیاء متقاوی داشتند، ۲۰ نوع حل هیدروکربن را بعنوان توصیفگرها معرفی کردند. آنها این روش را برای ۴۵ نوع حل شونده که $\log P$ آنها در گستره ۱/۰ تا ۲/۸ قرار داشت بکار برند. باید توجه داشت کسانی که با این روش‌ها کار می‌کنند وجود بعضی ابهامات در تقسیم‌بندی نوع کربن‌ها را بزرگترین مشکل در تعریف مدل و پیش‌بینی ضریب توزیع می‌دانند.^[۳].

یکی دیگر از انواع توصیفگرهایی که در تعیین ضریب توزیع در سیستم آب - اکتانول معرفی شده، توصیفگر مساحت سطح قابل دسترس حل

Ghose^۱
Cripper^۲
Viswanadhan^۳

است که با یک لایه به شعاع (Solvent – Accessible Surface Areas) (SASA)

$\frac{1}{4} A^{\circ}$ پوشیده شده است (اگر مولکول آب را کروی فرض کنیم شعاع فرضی آن A° است). نتایج این توصیف گر در مورد هیدروکربنها حلقوی و شاخه‌دار نسبت به توصیف‌گر حجم مولکولی بهتر است [۱۱ و ۳].

۲- توصیف‌گرها بر اساس خواص مولکولی حل‌شونده‌ها

یکی دیگر از روش‌های محاسبه ضریب توزیع استفاده از توصیف گرهایی است که بر مبنای خواص مولکولی حل‌شونده‌ها تعریف شده‌اند. یکی از مزایای این روش بر روش قبل این است که در این روش به تعداد کمتری توصیف‌گر نیاز است. در روش قبل باید به تمام اتم‌ها و حالات قرار گرفتن آنها توجه شود. با وجود این نمیتوان با اطمینان گفت که سهم در نظر گرفته شده درست است زیرا در مولکول‌های آلی ندرتاً پیش می‌آید که خواص کلی مولکول‌های آلی، جمع ساده‌ای از خواص اجزا آنها باشد.

روگرس^۱ و کاماراتا^۲ در سال ۱۹۶۹ مدل خود را بر مبنای خواص مولکولی ارائه دادند. آنها ضریب توزیع حل‌شونده‌های آروماتیک را به دانسیته بار^T Q_s^T و جمله قطبش پذیری (Polarization) ارتباط دادند. آنها بیان کردند که توزیع حل‌شونده در فاز آبی توسط بار کنترل می‌شود، در حالیکه حل شدن حل‌شونده در فاز غیر قطبی توسط قطبیت کنترل می‌شود. در معادله دیگری که توسط بودور^۳ و همکارانش ارائه شد، $\log P$ مربوط به ۱۱۸ حل‌شونده را با استفاده ۱۵ توصیف‌گر مولکولی محاسبه

Rogers^۱

Cammarata^۲

Bodor^۳

کردند. این توصیفگرهای مولکولی عبارت بودند از یک متغیر برای آکانها؛ وزن معمولی؛ مساحت سطح مولکولی؛ مربع مساحت سطح مولکولی؛ میزان بیضوی بودن مولکول (Ovality) (میزان انحراف از حالت کروی)؛ مربع میزان بیضوی بودن مولکول؛ جمع قدر مطلق بارها روی اتمهای هیدروژن و نیتروژن؛ مربع ممان دو قطبی؛ مربع ریشه مجموع بارها روی اتم اکسیژن؛ مربع تعداد بارها روی اتم اکسیژن؛ توان چهارم تعداد بارها روی اتم اکسیژن و مربع ریشه مجموع بارها روی اتم نیتروژن با مربع تعداد بارها روی اتم نیتروژن و توان چهارم تعداد بارها روی اتم نیتروژن. در معادله دیگری که توسط بودور و هوآنگ^۱ برای ۳۰۲ حل شونده ارائه شد، سه پارامتر دیگر شامل تعداد کربنها، توان چهارم میزان بیضوی بودن مولکول‌ها و جمع قدر مطلق مقادیر بار اتمی هر یک از اتمها به ۱۵ نوع توصیفگر قبلی اضافه شدند. در کار دیگری که توسط پیرلمن^۲ صورت گرفت توصیف گرها عبارت بودند از حجم مولی و شعاع آب پوشی حل شونده. ضریب همبستگی در این روش تقریباً ۹۸٪ و انحراف استانداردی در حدود ۱٪ گزارش شده است. از جمله مدل‌های دیگر مدل ساهینی^۳ [۱۳] است که بر پایه دانسیته بار اتمی ارائه شده است. فمینی^۴ نیز از دو توصیف گر به نام حجم مولکولی (V_{mc}) و پارامترهای الکترونی مربوط به حداکثر بار منفی، $-q$ (جمله مربوط به پیوندهای هیدروژنی بازی) برای محاسبه ضریب توزیع استفاده کرده است.

Huang ^۱
Pearlman ^۲
Sahiny ^۳
Famini ^۴

$$\log P = 3.14 V_{mc} - 5.92 q_- \quad (6-1)$$

ضریب توزیع ($\log P$) برای ۶۷ مورد (با ضریب همبستگی ۹۷۴٪ و انحراف استاندارد ۴۵٪) با استفاده از این مدل محاسبه شده است [۹]. هرندون^۱ [۹] نیز به پیروی از فمینی معادلات زیر را برای ضریب توزیع ۶۷ حل شونده معرفی کرده است:

$$\log P = 3.20 V_{mc} - 5.72 q_- - 1.60 q_+ \quad (7-1)$$

$$\log P = 0.871 + 3.25 V_{mc} - 5.83 q_- - 2.23 q_+ - 7.44 \pi_1 \quad (8-1)$$

V_{mc} ، حجم مولکولی حل شونده، π_1 ، q_+ و q_- پارامترهای الکترونی به ترتیب شامل (جمله مربوط به قطبش‌پذیری، جمله مربوط به پیوندهای هیدروژنی اسیدی و جمله مربوط به پیوندهای هیدروژنی بازی می‌باشند).

۱-۲-۴ مدل هاولک^۲ (Havelec)

هاولک [۱۴ و ۱۵] رابطه زیر را برای محاسبه $\log P$ معرفی کرده است.

$$\log P = \sum_i l_i \times FG_i + \sum_j m_j \times SC_j + \sum_k n_k \times IC_k \quad (9-1)$$

Herndon^۱
Havelec^۲